

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจประเภท ชนิด จำนวน สภาพ และความถี่ของการใช้โสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันของโรงเรียน/วิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ของครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานโสตทัศนศึกษาในสถานับการศึกษา
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานของผู้บริหารสถานับการศึกษาที่มีต่อหน่วยงานโสตทัศนศึกษา
4. เพื่อการปรับปรุงงานโสตทัศนศึกษาของสถานับการศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาลัยและโรงเรียนในสังกัดกรมอาชีวศึกษาทุกแห่งในเขตกรุงเทพมหานคร รวม 17 แห่ง ประกอบด้วยผู้บริหาร 17 คน เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา 17 คน ครูอาจารย์ผู้สอน 85 คน นักเรียนและนักศึกษา รวม 170 รวมประชากรในกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 289 คน
2. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม 4 ชุด
ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารประกอบด้วยข้อสนเทศและลักษณะทั่วไปของผู้ตอบ ความคิดเห็นและทัศนคติต่องานโสตทัศนศึกษา การให้การสนับสนุนและข้อเสนอแนะ
ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาประกอบด้วยข้อสนเทศและลักษณะทั่วไปของผู้ตอบ การสำรวจสภาพของโสตทัศนูปกรณ์หาที่มีอยู่ในโรงเรียน/วิทยาลัยในปัจจุบัน ความถี่ในการใช้ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโสตทัศนศึกษาและข้อเสนอแนะ

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนประกอบด้วย ข้อสนทนและลักษณะทั่วไปของผู้ตอบ ความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้ การจัดหาโสตทัศนูปกรณ์เพื่อประกอบการสอน ความสะดวกในการให้บริการทางโสตทัศนศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้โสตทัศนูปกรณ์

ชุดที่ 4 เป็นแบบสอบถามนักเรียนและนักศึกษา ประกอบด้วยข้อสนทนและลักษณะทั่วไปของผู้ตอบ ความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์

3. ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียน/วิทยาลัยรวมทั้งสิ้น 289 ฉบับ ได้รับคืนมา 281 ฉบับ เลือกแบบสอบถามเฉพาะที่สมบูรณ์มากที่สุด 237 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.00 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. หาการ้อยละในเรื่อง เกี่ยวกับข้อสนทนาทั่วไปของตัวอย่างประชากร ความคิดเห็น และทัศนคติของผู้บริหาร การให้บริการและการจัดหาโสตทัศนูปกรณ์ของ เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา ความสะดวกในการให้บริการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของอาจารย์ผู้สอน
2. จำนวนและสภาพของโสตทัศนูปกรณ์หาจำนวนเฉลี่ยโดยแยกประเภทของสถาบัน
3. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็นและความถี่ในการใช้

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีและสนับสนุนงานโสตทัศนศึกษา ผู้บริหารจำนวนร้อยละ 93.75 เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีแผนกโสตทัศนศึกษาในโรงเรียน/วิทยาลัย และคิดว่าเป็นงานที่ควรสนับสนุน ควรจัดให้มีสถานที่ผลิต เตรียมการ และเก็บรักษาอุปกรณ์ มีผู้บริหารจำนวน

ร้อยละ 100 เห็นด้วยในเรื่องที่ว่าทางสถานศึกษาคควรมีนโยบายที่จะใช้สื่อทัศนศึกษาหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อช่วยในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตและใช้สื่อทัศนศึกษาประกอบการสอน ควรมีนโยบายจัดสรรงบประมาณเพียงพอทางสื่อทัศนศึกษาโดยเฉพาะ หัวหน้าหน่วยสื่อทัศนศึกษาคควรมีส่วนร่วมพิจารณาประมาณประจำปีของสถานศึกษาและควรช่วยปรับปรุงคุณภาพการสอนของครูค

นอกจากนี้ผู้บริหารส่วนมากได้ให้ข้อเสนอแนะตรงกันว่า กรมอาชีวศึกษาคควรถูกจัดตั้งศูนย์สื่อทัศนศึกษาขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการทางสื่อทัศนศึกษาแก่สถานศึกษาในสังกัดของกรม มีการจัดทำ รวบรวม แจกจ่าย เผยแพร่ ให้โรงเรียน/วิทยาลัย ได้หยิบยืม เช่น ภาพยนตร์เฉพาะเรื่องแต่ละวิชาชีพ ตลอดจนชั้นตอนต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ เครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย ทางกรมควรจัดให้มีการอบรมครูอาจารย์ให้รู้จักผลิตสื่อทัศนศึกษาต่าง ๆ หรือจากวัสดุที่เหลือใช้ และควรให้งบประมาณทางคานนี้มากขึ้น

2. ในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สื่อทัศนศึกษาปรากฏว่า ส่วนใหญ่เคยเรียนหรือฝึกอบรมมาแต่ไม่เคยทำงานคานนี้มาก่อน และต้องทำการสอนคควย 10-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และผู้ที่สอนตั้งแต่ 20 ชั่วโมงขึ้นไปต่อสัปดาห์มีจำนวนพอ ๆ กัน ข้อเสนอแนะ คือ แทนทุกสถาบันจะมีเจ้าหน้าที่สื่อทัศนศึกษา 1-2 คน แต่ไม่มีสถานที่ทำงานของหน่วยสื่อทัศนศึกษาโดยเฉพาะ

สถานภาพของสื่อทัศนศึกษาจากการสำรวจโดยแยกประเภทของสถาบันพบว่าทุกสถาบันมีสื่อทัศนศึกษาทั้งประเภทเครื่องฉายและเครื่องเสียงที่อยู่ในสภาพใช้การได้ดีโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 5 เครื่องขึ้นไป ยกเว้นสาขาช่างกรรมมีแต่เครื่องเสียงยังไม่มีเครื่องฉายเลย ชนิดเครื่องเสียงที่ทุกสถาบันมีได้แก่ เครื่องขยายเสียงและไมโครโฟน และบางสถาบันเพียงส่วนน้อยมีเครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง และเครื่องวิทยุคควย ส่วนเครื่องฉายที่มีได้แก่ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายฟิล์มสตริป และ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สถาบันเป็นส่วนน้อยมีเครื่องฉายภาพทึบแสง และ เครื่องฉายภาพยนตร์ นอกจากนี้แทนทุกสถาบันมีเครื่องฉายเอกสารและเครื่องอัดสำเนา สำหรับเครื่องมือที่ขาดส่วนใหญ่ของทุกสถาบัน คือ ไมโครโฟน

สำหรับความถี่ในการใช้พบว่าโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้มากได้แก่ เครื่องขยายเสียงและไมโครโฟน
ที่ใช้น้อย ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องฉายภาพผ่านศีรษะ
เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายฟิล์มสตรีป และเครื่องฉายภาพยนตร์

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านโสตทัศนศึกษาของเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา
เรียงตามลำดับ คือ งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงานมีน้อย อุปสรรคการสอนที่จะใช้มีไม่พอแก่
ความต้องการ ปัญหาเรื่องสถานที่ดำเนินงานโสตทัศนศึกษา ครู อาจารย์ขาดความสนใจที่จะผลิต
อุปกรณ์ขึ้นมาใช้เอง และการขาดความสะดวกในการยืมอุปกรณ์จากที่ต่าง ๆ

ในเรื่องการให้บริการและการจัดหาโสตทัศนูปกรณ์นั้นมีการให้บริการแก่นักเรียนเป็น
อันดับแรก ครูอาจารย์รองลงมา นอกจากนี้ให้แก่มุขนานนิกอเล็กซ์ด้วย การจัดหาส่วนใหญ่จะสั่ง
ซื้อจากภายนอก ส่วนที่ผลิตขึ้นเองที่มาจากที่อื่น ๆ มีน้อยมาก

เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาได้ขอเสนอแนะพอจะสรุปได้ว่า ควรมีการตั้งกลุ่มระดับ
โรงเรียน/วิทยาลัย ด้วยกันจัดทำรายการโสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่แบ่งหรือยืมหมุนเวียนกันไปให้ใช้ได้
อย่างทั่วถึง สำหรับงานด้านโสตทัศนศึกษาควรได้รับการสนับสนุนมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ให้อาจารย์
ที่มีความรู้ทางด้านนี้ได้ทำงานหน้าที่โดยตรง ไม่ใช่ไปทำงานด้านอื่น ๆ ผู้บริหารควรรีไ้โอกาสครู
อาจารย์ได้ไปฝึกอบรมงานด้านนี้บ้าง ถ้าเป็นไปได้ควรรีไ้สนับสนุนนักศึกษาที่เรียนวิชาโสตทัศนศึกษาไป
ช่วยฝึกงาน หรือสาธิตการทำ การใช้โสตทัศนูปกรณ์ หรือบริการอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำไว้ให้แก่
โรงเรียน/วิทยาลัย บ้าง เป็นวิทยาทาน นอกจากนี้ควรรีไ้ผู้ทำงานด้านโสตทัศนศึกษาได้เรียนรู้ถึง
การซ่อมแซมพื้นฐาน ตลอดจนรู้วิธีทำความสะอาดและเก็บรักษาด้วย เพราะมักจะมีปัญหาบ่อย ๆ
เช่น ขณะทำการสอนโดยใช้อุปกรณ์แล้วเครื่องเกิดขัดข้อง เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา
ได้พูดถึงความต้องการของอาจารย์ที่สอนทางวิชาช่างต่าง ๆ ว่าต้องการภาพยนตร์ หรือ ภาพสไลด์
แสดงขั้นตอนของการทำงานเฉพาะวิชาช่าง เช่น การออกแบบก่อสร้าง การสร้างบ้าน สร้างเขื่อน
การเจาะ วิชาเครื่องมือกลต้องการภาพสไลด์แสดงการทำงานของเครื่องจักรกล หรือ แสดง
ตัวอย่าง เครื่องมือ เครื่องใช้ แม้ทางวิทยาลัยจะมีเครื่องฉายแต่ครูไม่มีเวลา และบางท่านก็ไม่มี
ความรู้ที่จะทำฟิล์มหรือภาพสไลด์ขึ้นมาใช้เอง จึงควรรีไ้ให้การสนับสนุนและปรับปรุงงานด้านนี้ด้วย

3. ครูอาจารย์ผู้สอนเป็นหญิงและชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่เข้าปฏิบัติการทำ การสอนโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีชั่วโมงสอน 11-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ที่สอนตั้งแต่ 21 ชั่วโมงขึ้นไปต่อสัปดาห์มีมา ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวัสดุทัศนศึกษาส่วนใหญ่เคยเรียนวิชา ทัศนศึกษาขณะที่กำลังศึกษาอยู่ถึง ร้อยละ 80.35 นอกจากนี้ยัง เคยศึกษามาหาความรู้จากหนังสือ ตำราหรือเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับทัศนศึกษาบ้าง ซึ่งแสดงว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านทัศนศึกษามากพอสมควร

เกี่ยวกับสภาพการใช้ทัศนอุปกรณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้โดย เฉลี่ยที่อาจารย์เคยใช้และเห็นว่าทัศนอุปกรณ์เหล่านี้จำเป็นมาก คือ แผนภูมิ ภาพวาด ภาพตัด จากหนังสือ กระดานดำ ของจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง จอฉายภาพยนตร์ ภาพสไลด์ เครื่อง ฉายสไลด์ เครื่องฉายเอกสาร เครื่องปรูกระดานไซ และเครื่องอัดสำเนา ทัศนอุปกรณ์ที่อาจารย์ เคยใช้แต่เห็นว่าจำเป็นน้อย ได้แก่ แผนภาพ ภาพถ่ายสีขาวดำ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง และไมโครโฟน ส่วนทัศนอุปกรณ์ที่รู้จักแต่ไม่เคยใช้ คือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

ในเรื่องการจัดหาทัศนอุปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการสอนของอาจารย์ผู้สอน ผลโดยเฉลี่ย คือ ตอบว่า นาน ๆ ครั้ง เกี่ยวกับการบริการทางทัศนศึกษาของโรงเรียน/วิทยาลัย และความ สะดวกในการใช้ทัศนอุปกรณ์ของอาจารย์ผู้สอน มีอาจารย์ตอบว่า มีบริการทำให้ยืมทัศนอุปกรณ์ ถึงร้อยละ 80.36 มีที่เก็บทัศนอุปกรณ์ เป็นสัดส่วน ร้อยละ 60.71 มีหน่วยทัศนศึกษา มีเจ้าหน้าที่ ดูแลรับผิดชอบและดำเนินงานโดยตรงร้อยละ 57.14 ส่วนสถิติเกี่ยวกับการยังไม่มีการเป็นดังนี้ ✗ อาจารย์ร้อยละ 92.86 ตอบว่าไม่มีการจัดทำคู่มือการใช้ทัศนอุปกรณ์สำหรับครู-อาจารย์ และอีก ร้อยละ 91.07 ตอบว่าไม่มีการจัดนิทรรศการและแนะนำเกี่ยวกับทัศนอุปกรณ์ และอาจารย์ร้อยละ 85.71 ตอบว่า ไม่มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากด้านทัศนศึกษามาให้ความแนะนำเกี่ยวกับ ทัศนอุปกรณ์

เกี่ยวกับเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการใช้ทัศนอุปกรณ์ของอาจารย์ผู้สอน ผลปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ถึง ร้อยละ 80.36 ตอบว่า ทัศนอุปกรณ์ทั้งชนิดและจำนวนของโรงเรียน/ วิทยาลัยมีน้อย รองลงมา คือ อาจารย์ร้อยละ 53.57 ตอบว่าไม่มีความสะดวกในการใช้ เช่น

สถานที่และส่วนประกอบไม่เหมาะสม อาจารย์ร้อยละ 39.29 ตอบว่าไม่สามารถผลิตได้เอาหรือยุ่งยากในการผลิต นอกจากนี้ คือ มีชั่วโมงสอนมากในทีเวลาเตรียมและจัดหา และในปีความสะดวกในการยืมวัสดุทัศนูปกรณ์มาใช้

4. นักเรียน/นักศึกษา ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน/วิทยาลัยอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นชายมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 17-20 ปี ความต้องการด้านวัสดุทัศนูปกรณ์โดยเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การเรียนโดยใช้ของจริงประกอบ และการไปศึกษานอกสถานที่ และที่้องการมากจัดเรียงลำดับตามความต้องการได้ดังนี้ ต้องการฝึกการใช้เครื่องมือทางทัศนศึกษา เช่น เครื่องฉายและเครื่องเสียง ต้องการมีความรู้เรื่องการจัดนิทรรศการ ต้องการเรียนวิชาต่าง ๆ โดยใช้ภาพประกอบการสอน การจัดการแสดงและการเรียนจากสไลด์ประกอบเสียง มีความเห็นพ้องโดยเฉลี่ยมากที่สุด ในเรื่องที่ว่า วัสดุทัศนศึกษาต่าง ๆ ช่วยให้การเรียนมีชีวิตชีวาและเข้าใจ มีความเห็นพ้องด้วยมาก จัดเรียงตามลำดับ คือ การทำกิจกรรมการเรียนจะให้ผลิตควรวินิจฉัยทัศนูปกรณ์เข้าช่วย นักเรียนควรได้ฝึกการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ทางทัศนศึกษา และหน่วยทัศนศึกษาคควร เปิดสอนการฉาย - ล้าง - อัด - ขยายภาพแก่นักเรียน/นักศึกษา

จากผลของการวิจัยทั้งนี้กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารของสถาบันส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนงานทัศนศึกษา แต่เนื่องจากไม่มีงบประมาณค่านนี้โดยเฉพาะ จึงทำให้สถาบันเหล่านี้อยู่ในสภาพขาดแคลนวัสดุทัศนูปกรณ์ สถานภาพทางวัสดุทัศนูปกรณ์เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันจากการสำรวจโดยแยกประเภทของสถาบันพบว่า จำนวน และ สภาพที่ดีมีใช้การได้เพียง 1 เครื่องโดยเฉลี่ย และสาขากรรมยังขาดเครื่องฉาย นอกจากนี้ทุกแห่งมีเครื่องเสียงที่อยู่ในสภาพชำรุด ยังไม่ได้ซ่อมแซม ความดีในการใช้พบว่าใช้เครื่องเสียงมากกว่าเครื่องฉาย ไปด้วยในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ทัศนศึกษา คือ ขาดอุปกรณ์และสถานที่ดำเนินงาน ขาดความสะดวกในการยืมจากที่อื่น ๆ และอาจารย์ผู้สอนไม่ผลิตอุปกรณ์ขึ้นใช้เอง เกี่ยวกับสภาพการใช้และความคิดเห็นในเรื่องความจำเป็นในการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ที่ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่เคยใช้และเห็นว่าจำเป็นมากได้แก่ แผนภูมิ ภาพวาด ภาพตัดจากหนังสือ กระดานดำ ของจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง จอฉายภาพ ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายเอกสาร เครื่องปรุกระดานใช้ และเครื่องอัดสำเนา

ส่วนโสตทัศนูปกรณ์ที่รู้จักแต่ไม่เคยใช้ คือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ใบเรือจัดการจัดหาโสตทัศนูปกรณ์มาใช้ประกอบการสอนก็เพียงนาน ๆ ครั้ง เกี่ยวกับการบริการอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ค่อนข้างยังไม่มีการจัดทำคู่มือการใช้โสตทัศนูปกรณ์ การจัดนิทรรศการ และแนะนำเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ และยังไม่มี การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากสถานโสตทัศนศึกษาใบคำแนะนําเลย ปัญหาและอุปสรรคของ อาจารย์ผู้สอน คือ สถาบันมีโสตทัศนูปกรณ์น้อย ไม่มีความสะดวกในการใช้ใน เรื่องสถานที่และส่วน ประกอบไม่เหมาะสม ผลิตเองไม่ได้ ชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาเตรียมและจัดหา ตลอดทั้ง ไม่มีความสะดวกในการยืมโสตทัศนูปกรณ์มาใช้ สำหรับนักเรียน/นักศึกษา ปรากฏว่ามีความต้องการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในการเรียนรู่มาก ได้แก่ต้องการฝึกการใช้เครื่องมือทางโสตทัศนศึกษา เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง ต้องการมีความรู้เรื่องการจัดนิทรรศการ ต้องการเรียนวิชาต่าง ๆ โดยใช้ ภาพประกอบการสอน การจัดการแสดง และการเรียนจากสไลด์ประกอบเสียง มีความเห็นพ้องกับการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในการที่จะช่วยให้การเรียนมีชีวิตชีวา และสนใจที่จะได้รับการฝึกฝนในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ด้วย

อภิปรายสิ่งที่ค้นพบ

1. สถาบันส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำงานของหน่วยโสตทัศนศึกษาโดยเฉพาะแต่รวมอยู่กับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น รวมกับแผนกเอกสารการพิมพ์ หน่วยบริการ และอยู่ในห้องทำงานของอาจารย์ที่รวมอยู่กับห้องสมุดมีน้อยมากเพียงร้อยละ 11.76 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าสถาบันส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70.59 มีเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา 1-2 คน การกระจายตัวของโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อนั้นเป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งซึ่งทำให้อาจารย์ผู้สอนไม่มีความสะดวกในการใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโสตทัศนูปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย ซึ่งไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย บางสถาบันที่ไม่มีห้องโสตทัศนศึกษาโดยเฉพาะก็จำเป็นต้องใช้ในห้องเรียน และห้องเรียนของบางสถาบันเท่าที่ได้ไปเห็นมาตอนไปแจกแบบสอบถามยังเป็นอาคารไม้ไม่สามารถป้องกันแสงสว่างได้ ทำให้ไม่สะดวกต่อการใช้โสตทัศนูปกรณ์อีกประการหนึ่งควยจึงอาจเป็นสาเหตุอันหนึ่งที่คำตอบของอาจารย์ผู้สอนในเรื่องการจัดหาโสตทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการสอน (กัณฑ์ตารางที่ 6) ค่าเฉลี่ยจึงออกมาว่า นาน ๆ ครั้ง และถึงแม้ว่าบางสถาบันจะมีเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ แต่จากการสำรวจสภาพการใช้โสตทัศนูปกรณ์และความคิดเห็น

เกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้ (ดังตารางที่ 5) สภาพการใช้โดยเฉลี่ยของโสตทัศนูปกรณ์ที่รู้จักแต่ไม่เคยใช้ และเห็นว่าจำเป็นมาก คือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ จึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่าการใช้โสตทัศนูปกรณ์เท่าที่มีอยู่แม้จะน้อยแต่ยังใช้อย่างไม่คุ้มค่า

2. แม้อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ด้านโสตทัศนศึกษาบางพอสมควร เนื่องจากเคยเรียนวิชาโสตทัศนศึกษาขณะที่กำลังศึกษาอยู่แต่ยังขาดความรู้และทักษะในการผลิตและการใช้โสตทัศนูปกรณ์ซึ่งอาจเนื่องมาจากในระหว่างที่เป็นนิสิตหรือนักศึกษานั้นมีหลักสูตรให้เรียนเพียง 2 ภาคการศึกษาจึงมิได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนมากเท่าที่ควร นอกจากนี้สถาบันยังขาดห้องสำหรับผลิตและเก็บอุปกรณ์ จึงทำให้ครูไม่สามารถผลิตและใช้โสตทัศนูปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เกี่ยวกับการบริการทางโสตทัศนูปกรณ์ อาจารย์ร้อยละ 92.86 ตอบว่ายังไม่มีการจัดทำคู่มือการใช้โสตทัศนูปกรณ์สำหรับครูอาจารย์ และอีกร้อยละ 91.07 ตอบว่าไม่มีการจัดนิทรรศการและแนะนำเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ และอาจารย์ร้อยละ 85.71 ตอบว่าไม่มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านโสตทัศนศึกษามาให้คำแนะนำเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ยังต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้ การใช้ และการผลิตโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ได้อ้างไว้

4. สถาบันต่าง ๆ ยังขาดบุคคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านโสตทัศนศึกษาโดยตรง เนื่องจากเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาส่วนใหญ่เคยเรียนหรือฝึกอบรมมาแต่ไม่เคยทำงานด้านนี้มาก่อน และต้องทำการสอนควย 10-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และผู้ที่สอนตั้งแต่ 20 ชั่วโมงขึ้นไปต่อสัปดาห์ก็มีจำนวนพอกัน จึงทำให้เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกการผลิต และการใช้โสตทัศนูปกรณ์แก่อาจารย์ผู้สอนได้ นอกจากนี้ยังไม่มีความรู้ที่จะเก็บ ซ่อมรักษา ดูแล เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพที่ผิดพลาดไปได้ และยังไม่สามารถจัดบริการและอำนวยความสะดวกในการใช้โสตทัศนูปกรณ์อย่างมีระบบได้อีกด้วย อีกประการหนึ่ง สถาบันส่วนใหญ่ยังไม่มีสถานที่ทำงานของหน่วยโสตทัศนศึกษาโดยเฉพาะ ดังนั้น โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ จึงต้องเก็บไว้ตามห้องพักครู ห้องเรียน หรือห้องต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ทำให้โสตทัศนูปกรณ์เหล่านั้นเสื่อมคุณภาพด้วยเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาในสถาบันต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญ

ทางค่านิสิตศึกษาคือ เป็นอย่างก็ ซึ่งจะได้เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้วัสดุอุปกรณ์แก่ครูอาจารย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีผลให้ครูอาจารย์มีความกระตือรือร้นที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนด้วย

5. เกี่ยวกับปัญหาค่านิสิตศึกษา ใดแก่ อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ใช้วัสดุอุปกรณ์ การผลิตและการบริการมีปัญหา อุปกรณ์น้อยไปเพียงพอ ปัญหาเรื่องงบประมาณ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของนางสาว ยุวช บวรสุขประชา¹ ในหัวข้อปัญหาค่านิสิตศึกษา นอกจากนั้นปัญหาอื่น ๆ ใดแก่ อาจารย์ผู้สอนไม่มีความสะดวกในการใช้ใน เรื่องสถานที่ มีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาเตรียมและจัดหา และขาดความสะดวกในการยืมจากที่อื่น ๆ

6. ผู้บริหารส่วนมากได้ให้ข้อเสนอแนะตรงกันว่า กรมอาชีวศึกษาควรจัดตั้งศูนย์วัสดุศึกษาศึกษาขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการทางวัสดุอุปกรณ์แก่สถานศึกษาในสังกัดของกรมมีการจัดทำรวบรวม แจกจ่าย เผยแพร่ให้โรงเรียน/วิทยาลัย ขอยืมไปใช้ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ควรได้รับการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย ทางกรมควรจัดให้มีการอบรมครูอาจารย์ให้รู้จักผลิตวัสดุต้นวัสดุต่าง ๆ หรือจากวัสดุที่เหลือใช้ และควรให้งบประมาณค่าน้ำมากขึ้น

7. จากข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่วัสดุศึกษาก็เป็นข้อเสนอแนะที่ดีว่า ควรมีการตั้งกลุ่มระดับโรงเรียน/วิทยาลัยด้วยกันจัดทำรายการวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แบ่งหรือยืมหมุนเวียนกันไปใช้ อย่างทั่วถึง สำหรับงานค่านิสิตศึกษาควรได้รับการสนับสนุนมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ให้อาจารย์ที่มีความรู้ทางด้านนี้ไปทำงานหน้าชั้นโดยตรง ไม่ใช่ไปทำงานด้านอื่น ๆ การที่ผู้เสนอแนะได้เน้นออกมาตรง ๆ เช่นนี้อาจ เกิดจากการอึดอัดใจที่ตนเองมาทำงานด้านนี้โดยที่ตนไม่มีความถนัด จากการที่ผู้วิจัยได้ไปแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและได้มีโอกาสสัมภาษณ์ท่านผู้อำนวยการบางวิทยาลัยพบว่า วิทยาลัยบางแห่งมีผู้จบปริญญาโททาง วัสดุศึกษาคือแต่ไม่ได้ทำงานด้านนี้เลยคงสอนวิชาอื่น ๆ และผู้ที่

¹ ยุวช บวรสุขประชา, "ปัญหาการบริหารงานศูนย์วัสดุศึกษาศึกษาของ วิทยาลัยครูโยภาศกลางของ ไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโททางศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาวัสดุศึกษาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 64.

ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาใกล้เคียง เป็นผู้ที่ไม่เคยเรียนหรืออบรมเกี่ยวกับโสตทัศนศึกษามาก่อน
ไม่เคยทำงานด้านนี้มาก่อน มีชั่วโมงสอน 49 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวนบุคลากรในหน่วยโสตทัศนศึกษา
มีต้นเพียงคนเดียว ไม่มีสถานที่ทำงานของหน่วยโสตทัศนศึกษาโดยเฉพาะแต่รวมอยู่ในห้องทำงาน
(ข้อมูลนี้ได้จากแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาวิทยาลัยแห่งนี้) จึงควรเป็นสิ่งที่
ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วนของผู้บริหาร

เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาบางสถาบันได้เสนอแนะข้อคิดเห็นที่ค่อนข้างอันหนึ่งว่าควรวิเคราะห์งาน
ด้านโสตทัศนศึกษาได้เรียนรู้ถึงการซ่อมแซมอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีทำความสะอาดและเก็บรักษาควย
จากการวิจัยพบว่าแทบทุกสถาบันมีโสตทัศนอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพชำรุด ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา
มีความรู้ความสามารถจะซ่อมแซมได้สถาบันแห่งนี้ก็จะมีโสตทัศนอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพใช้การได้ดีมาก
ขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถช่วยแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เช่น ขณะทำ
การสอนโดยใช้อุปกรณ์แล้วเครื่องเกิดขัดข้อง เป็นต้น นอกจากนี้จากข้อเสนอแนะอื่น ๆ ทำให้ทราบ
ถึงความต้องการของอาจารย์ที่สอนทางวิชาช่างต่าง ๆ ว่าต้องการภาพยนตร์หรือภาพสไลด์ที่แสดงขั้นตอน
ของการทำงานเฉพาะวิชาช่าง เช่น การออกแบบก่อสร้าง การสร้างบ้าน สร้างเขื่อน การเจาะ
วิชาเครื่องกลต้องการภาพสไลด์แสดงการทำงานของเครื่องจักรกล หรือแสดงตัวอย่าง เครื่องมือ
เครื่องใช้ แม้ทางวิทยาลัยจะมีเครื่องฉาย แต่ครูไม่มีเวลา และอาจารย์บางท่านก็ไม่มีความรู้ที่จะ
ทำฟิล์มหรือสไลด์ขึ้นมาใช้เอง จึงควรให้การสนับสนุนและปรับปรุงงานด้านนี้ควย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของโสตทัศนอุปกรณ์ของสถาบันการศึกษาใน
สังกัดกรมอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ขอเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อผู้อำนวยการโรงเรียน/วิทยาลัย

1. โรงเรียน/วิทยาลัย ควรจัดให้มีห้องโสตทัศนศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อใช้เป็นสถานที่
เพื่อการผลิต การเก็บรักษาและหมุนเวียนการยืม หากจัดเป็นเอกเทศไม่ได้ อาจจัดเป็นหน่วยงาน

เล็ก ๆ รวมอยู่กับห้องสมุดกันก็ได้ ต่อเบื้องงานทางด้านไอศหัตถ์ศึกษาเพิ่มปริมาณมากขึ้นอาจจะแยก
ออกเป็นหน่วยงานอิสระก็เป็นการสมควร ปัจจุบันสถาบันในระดับมัธยมศึกษาทุกแห่งมีห้องสมุดเป็นหลักฐาน
พอสมควรอยู่แล้ว งานด้านไอศหัตถ์ศึกษาจึงควรเริ่มจากห้องสมุด

2. แต่ละสถาบันควรจัดเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ทางไอศหัตถ์ศึกษาหรือเป็นผู้สนใจทางนี้ให้
รับผิดชอบงานไอศหัตถ์ศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะ

3. สถาบันควรมีโครงการและจัดสรรงบประมาณ เกี่ยวกับงานไอศหัตถ์ศึกษาของแต่ละ
ปี

4. ควรจัดส่งครูอาจารย์เข้ารับการอบรมทางด้านไอศหัตถ์ศึกษาด้านสถาบันต่าง ๆ ที่จัด
การอบรม เช่น ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
ศูนย์การฝึกอบรม หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา และที่แมณฑไอศหัตถ์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

5. ผู้บริหารควรมีนโยบายสนับสนุนให้ครูอาจารย์ในสถาบันของตนใช้ไอศหัตถ์ศึกษามาก
ขึ้น โดยจัดหาไอศหัตถ์ศึกษาให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้สอน ควรสนใจและเอาใจใส่ตอบปัญหา
และอุปสรรคในการใช้ไอศหัตถ์ศึกษา เช่น เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านไอศหัตถ์ศึกษามาให้คำ
แนะนำเกี่ยวกับไอศหัตถ์ศึกษา และจัดหาให้มีบุคคลากรที่มีความชำนาญทางด้านนี้มาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ
ขอต่อไอศหัตถ์ศึกษาของโรงเรียน ซึ่งบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาในการ
เลือก ผลิต และใช้ไอศหัตถ์ศึกษาแก่ครูอาจารย์ผู้สอนด้วย

ข้อเสนอแนะต่อครูอาจารย์ผู้สอน

1. ครูควรหมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับไอศหัตถ์ศึกษาต่าง ๆ อยู่เสมอ อาจจะศึกษา
จากหนังสือหรือวารสารต่าง ๆ หรือศึกษาจากผู้มีความรู้ด้านไอศหัตถ์ศึกษาโดยตรง หรือสละเวลา
ไปชมนิทรรศการวัสดุอุปกรณ์การสอนของโรงเรียนต่าง ๆ การแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียน
ประจำปี การแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับภาพถ่าย เพื่อเพิ่มความรู้และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
ในการผลิตไอศหัตถ์ศึกษาประกอบการสอนต่อไป

2. สำหรับอุปกรณ์บางอย่าง ครูอาจเปิดโอกาสให้นักเรียน/นักศึกษาที่สนใจและกระตือรือร้นช่วยครูผลิตอุปกรณ์การสอน หรือสะสมอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุของจริง เป็นต้น

3. ครูควรทราบแหล่งโสตทัศนูปกรณ์ที่ครูสามารถขอความร่วมมือและขอความช่วยเหลือในด้านบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้คือ

- (1) ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
- (2) ศูนย์การฝึกอบรม หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
- (3) แผนกโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (4) แผนกโสตทัศนศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (5) ศูนย์โสตทัศนศึกษาวิทยาเขตเทคนิค กรุงเทพฯ
- (6) สำนักงานสาร นิเทศระหว่างชาติ แห่งสหรัฐอเมริกา (USICA) เลขที่ 125

สาทรใต้ กรุงเทพมหานคร หรือ USIS เคนินันเอง

ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นแหล่งที่ครูสามารถรับบริการยืมโสตทัศนูปกรณ์ซึ่งสถาบันของตนยังขาดแคลน ไม่สามารถจัดหาซื้อได้ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ

ขอเสนอแนะต่อกรมอาชีวศึกษา

1. ควรจัดสรรงบประมาณทางด้านนี้ให้มากขึ้นเพราะสถาบันส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพขาดแคลนโสตทัศนูปกรณ์
2. ควรหาทางส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ความสามารถได้ไปตรวจเยี่ยมสถาบันต่าง ๆ ไปอบรมและให้คำแนะนำแก่ครูอาจารย์ และช่วยแก้ไขป้ดหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์
3. ควรจัดให้มีการอบรมทางด้านโสตทัศนศึกษาแก่ครูอาจารย์ในสถาบันต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูรู้จักวิธีการสอนโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์และนวัตกรรม นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์และแนะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ครู เพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษา
4. กรมควรจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการทางโสตทัศนูปกรณ์แก่สถานศึกษาในสังกัดของกรม

ขอเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบความต้องการใช้โสตทัศนูปกรณ์แยกตามสาขาวิชาชีพ
2. ควรศึกษาและวิจัยความต้องการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของครูอาจารย์ในสถานการศึกษา

สังกัดกรมอาชีวศึกษาประจำภาคอื่น ๆ

3. ควรทำการวิจัยปัญหาการให้บริการและการผลิตโสตทัศนูปกรณ์

4. กรณีที่ครูอาจารย์มีความต้องการใช้โสตทัศนูปกรณ์มากแต่สถานการศึกษา มีงบประมาณไม่เพียงพอ ควรพิจารณาทำวิจัยเป็นโครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาพร้อมสำหรับกลุ่มโรงเรียนหรือวิทยาลัยที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณและเป็นการใช้อุปกรณ์อย่างคุ้มค่าร่วมกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย